

Den 31. januar 2012

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Statsfængslet i Nyborg den 6. maj 2009

OPFØLGNING

J.nr. 2009-1162-628/CBR

Indholdsfortegnelse

Ad 3.2.	Nyindretning af skolelokaler.....	2
Ad 3.5.	Udendørsarealer for visse indsatte.....	3
Ad 4.1.3.	Problemer som følge af forskellige arbejdstider (løn og bad før besøg)	4
Ad 4.1.8.	Visitationer/undersøgelser	5
Ad 4.5.3.	Adgang til pc	8
Ad 4.6.1.	Vold	9
Ad 4.6.3.	Disciplinærstraf	10
Ad 5.1.1.2.	Grøn fritid	10
Ad 5.1.2.	Spørgsmål om beskæftigelse på afdelingen med begrænset fællesskab.....	12
Ad 5.1.3.	Spørgsmål om beskæftigelse i den ene afdeling for negativt styrende indsatte (Nordrefløj 1 – syd).....	12
Ad 7.1.5.	Kompetence (observationscelle)	14
Ad 7.1.6.	Lægetilkald og lægetilsyn (observationscelle)	16
Ad 7.2.3.	Kompetence (sikringscelle).....	18
Ad 7.2.4.	Tvangsfiksering.....	19
Ad 7.2.6.	Fast vagt	22
Opfølgning	28
Underretning	28

Den 16. september 2011 afgav jeg en endelig rapport om min inspektion af Statsfængslet i Nyborg den 6. maj 2009.

Jeg har herefter modtaget en udtalelse af 30. december 2011 med bilag fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, herunder en udtalelse fra Statsfængslet i Nyborg.

Jeg skal herefter meddele følgende:

I forbindelse med inspektionen modtog jeg husordener for de forskellige afdelinger i statsfængslet. I den endelige rapport af 16. september 2011 bad jeg om at modtage husordenerne i de seneste opdaterede versioner hvis sådanne foreligger. Jeg bad også om at modtage resultatkontrakten for 2011.

Jeg har modtaget det ovennævnte materiale, som jeg kvitterer for.

Ad 3.2. Nyindretning af skolelokaler

Jeg modtog i forbindelse med inspektionen skitser (fra marts 2009) om nyindretning og flytning af statsfængslets skole. I rapporten indgik det at statsfængslet i maj 2009 havde ansøgt Direktoratet for Kriminalforsorgen om en bevilling på 4,3 mio. kr. til projektet. Jeg gik i rapporten ud fra at bevillingsansøgningen fra maj 2009 til nyindretning af statsfængslets skole var behandlet færdig og bad om oplysning om resultatet. Jeg bad endvidere om oplysninger om status for byggeprojektet mv.

Statsfængslet har oplyst at indretningen af nye skolelokaler var en del af Aktstykke nr. 138 (sektionering mv.), der blev tiltrådt af Folketingets Finansudvalg den 1. juni 2011.

Det er statsfængslets vurdering at de nye skolelokaler vil stå klar til ibrugtagning medio 2012.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning når de nye skolelokaler er klar og kan tages i brug.

Ad 3.5. Udendørsarealer for visse indsatte

I min rapport af 16. september 2011 indgik det at Torturkomitéen i deres rapport efter besøg i februar 2008 i pkt. 52 var kommet med anbefalinger i forhold til nogle udendørsarealer til træning mv. Jeg bad om bemærkninger.

Direktoratet har henvist til at statsfængslet i brev af 10. november 2008 skrev følgende til direktoratet:

"Pkt. 52 (side 28 og tillige side 63) - gårdtursareal:

Statsfængslet anvender det omtalte gårdtursareal til indsatte og varetægtsarrestanter, der afsoner i isolation. Det kan være i form af isolation bestemt af retten, strafcelle og udelukkelse fra fællesskab. En ændring af gårdtursarealet i overensstemmelse med det anbefalede, vil medføre en egentlig ombygning og/eller flytning af dette areal. Et sådant byggeri ligger ikke indenfor fængslets nuværende ressourcer.

Fængslet har overvejet, at anvende et andet gårdtursareal til disse indsatte, nemlig det gårdtursareal, der hører til den særligt sikrede afdeling. Dette areal er ikke i anvendelse i øjeblikket, da den særligt sikrede afdeling fungerer som modtagelsesafdeling. Dette gårdtursareal har dog ikke en kaldeknop, ligesom der ikke er kameraovervågning på arealet. Her er der således igen tale om et ressourceproblem, idet et eventuelt kaldeanlæg ville skulle laves således, at der kan kommunikeres to veje eller gårdturen skal afvikles med overvågning fra personalet, hvilket der ikke er budgetteret med i dag.

Det skal yderligere bemærkes, at såfremt den særligt sikrede afdeling atter tages i brug, vil arealet ikke kunne anvendes til andre på grund af sikkerhedsmæssige hensyn. I så fald vil en ombygning/flytning af det nuværende gårdtursareal være den eneste løsning".

Statsfængslet har i forlængelse af ovenstående oplyst at det tidligere gårdtursareal, der omtales i punkt 52, efterfølgende er bygget om i efteråret 2009. Statsfængslet har vedlagt tegninger over det hidtidige gårdtursareal (på ca. 20 m²) samt det nye gårdtursareal (på ca. 38 m²).

Der er således sket en markant forøgelse af det udendørsareal der er til rådighed for de afsonere og varetægtsarrestanter der er isoleret i forbindelse med afvikling af gårdtur. Statsfængslet har således fulgt de anbefalinger der er anført i pkt. 52 i Torturkomitéens rapport.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har oplyst.

Jeg kvitterer for modtagelsen af det ovennævnte materiale.

Jeg har noteret mig det oplyste om at statsfængslet har fulgt Torturkomitéens anbefaling, og at der er sket en forøgelse i forhold til tidligere af udendørsarealet for afsonere og arrestanter der er isolerede.

Ad 4.1.3. Problemer som følge af forskellige arbejdstider (løn og bad før besøg)

Talsmændene (for de almindelige fællesskabsafdelinger) oplyste at de indsatte har forskellige arbejdstider, og at det giver nogle problemer. Talsmændene forklarede at indsatte med visse arbejdsopgaver (f.eks. i værkstedsskolen) får fri klokken 14.30, mens indsatte med visse andre opgaver først får fri klokken 15.15.

I min rapport indgik det at jeg havde forstået at alle indsatte møder på arbejde samtidig, og at der derfor måtte være indsatte som arbejder 45 minutter ekstra dagligt, men til den samme løn. Det indgik også at talsmændene havde oplyst at indsatte der har arbejdstid til klokken 15.15, får problemer hvis de skal have besøg og ønsker at tage bad efter arbejdet og inden besøget. En indsat havde klaget over dette til ledelsen i statsfængslet, men sagen havde, mig bekendt, ikke været behandlet i Direktoratet for Kriminalforsorgen. I brevet af 28. maj 2009 bad jeg talsmændene om selv at rejse spørgsmålet over for ledelsen, og samtidig bad jeg ledelsen om at underrette mig om fængslets stillingtagen.

Direktoratet henviste i brev af 27. april 2010 til at statsfængslet i brev af 28. september 2009 havde oplyst at arbejdstiderne for de almindelige arbejdspladser er mandag-onsdag kl. 7.45-15.15, torsdag kl. 7.45-15.10 og fredag kl. 7.45-14.00. De indsatte der går i skole hele dagen, har en kortere arbejdstid på grund af forberedelse mv. De indsatte i skolen får løn for 37 timer om ugen. Lønsatserne er de samme for anden beskæftigelse. Statsfængslet havde oplyst at besøg starter kl. 15.30 og varer indtil kl. 20.00. Statsfængslet bemærkede at hvis indsatte som får besøg, skulle få tidligere fri end andre på værkstederne, ville dette medføre at arbejdstiden for disse indsatte ikke

ville være i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 38, jf. beskæftigelsesbekendtgørelsens § 4. Statsfængslet oplyste også at det ikke er muligt at lave differentierede arbejdstider for de indsatte der får besøg. Det skyldes hensynet til driften af værksteder, logistikken i statsfængslet og de øvrige opgaver der skal varetages af personalet.

I min rapport redegjorde jeg for reglerne i § 38 i straffuldbyrdelsesloven og § 4 i beskæftigelsesbekendtgørelsen. Jeg bad statsfængslet underrette mig om det svar som jeg gik ud fra talsmændene fik fra statsfængslet, jf. mit brev af 28. maj 2009 hvor jeg bad om underretning.

Direktoratet har henvist til et talsmandsmøde hvor spørgsmålet blev drøftet. Direktoratet henviste til et vedlagt referat. Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har oplyst.

Jeg kvitterer for modtagelsen af referatet fra et talsmandsmøde hvor spørgsmålet blev drøftet.

Jeg har herefter noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere på dette punkt.

Ad 4.1.8. Visitationer/undersøgelser

Det indgik i min rapport at talsmændene havde klaget over at nogle visitationer (undersøgelser af den indsatte person) foretages af en mandlig funktionær som ifølge klagen angiveligt skulle være homoseksuel. Den pågældende funktionær havde angiveligt set video med pornografisk indhold i arbejdstiden. Talsmændene oplyste bl.a. at man som mandlig indsat ikke bryder sig om at blive visiteret af en konkret mandlig ansat der er homoseksuel. Jeg rejste spørgsmålet på det afsluttende møde under inspektionen med ledelsen. Ledelsen kunne bekræfte at der var givet en advarsel til en funktionær der havde set video i arbejdstiden.

I min rapport henviste jeg til straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 5, og skånsomhedsprincippet. Jeg bemærkede at spørgsmålet ikke var udtrykkeligt reguleret i reglerne, herunder i undersøgelsesbekendtgørelsen der går ud på at personalet der visiterer, ikke må være af et andet køn end den pågældende indsatte. Endvidere redegjorde jeg for en dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) vedrørende Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 3 og de hensyn der indgik i sagen, herunder hensynet til at den afklædte kan opleve en følelse af bl.a. mindre-værd der er ydmygende for den pågældende. Jeg henviser til den endelige rapport.

Det indgik i rapporten at de danske straffuldbyrdsregler og EMRK artikel 3 og tilhørende retspraksis, herunder den nævnte dom, ikke tager udtrykkeligt stilling til det rejste spørgsmål. Jeg anførte at jeg imidlertid mente at materialet i nogen grad bidrager til at illustrere de bagvedliggende hensyn (f.eks. hensyn til at imødegå krænkelse af blufærdigheden) og de principper der må indgå i de vurderinger der bør foretages i forhold til løsningen af et spørgsmål som det foreliggende. Herefter erklærede jeg mig enig i at statsfængslet ikke kan opstille regler der indebærer at statsfængslet skal spørge til og lægge vægt på en ansats seksuelle orientering. Jeg gjorde endelig opmærksom på at jeg ikke kun havde bedt statsfængslet og direktoratet forholde sig til bestemmelserne i undersøgelsesbekendtgørelsen mv., men at jeg også havde bedt statsfængslet om – i lyset af de beskrevne hensyn og principper – at overveje hvordan det spørgsmål som talsmændene havde klaget over til mig, eventuelt (og uanset reglerne i undersøgelsesbekendtgørelsen) konkret kunne løses. Jeg bad om underretning om hvad min opfordring eventuelt måtte føre til.

Følgende fremgår af direktoratets udtalelse af 30. december 2011:

”...

Følgende fremgår af statsfængslets udtalelse af 11. november 2011:

’Fængslet har i udtalelse af 28. september 2009 anført følgende om den anførte problematik:

’11 Visitationer (legemsbesigtigelse)

Statsfængslet finder ikke, at der kan opstilles regler eller retningslinjer, som omhandler den enkelte ansattes seksuelle orientering i forhold til hvilke personaler, der må visitere de indsatte. Reglerne i undersøgelsesbekendtgørelsen findes således ikke at kunne suppleres. En opstilling af regler, der skulle tage forbehold for det enkelte personalemedlems seksuelle orientering vil ikke være gennemførbare, idet det ville fordrer at fængslet skulle kræve oplysninger om den enkelte ansattes seksuelle orientering. Sådanne oplysninger kan og må Statsfængslet ikke lægge vægt på i forhold til de ansatte, ligesom fængslet i øvrigt ingen interesse har i at kende den enkeltes seksuelle orientering. En sådan regel ville ligeledes medføre, at de indsatte ville kunne få kendskab til ((fortrolige), min nye tilføjelse) personlige forhold omkring personalet (jfr. forvaltningslovens § 27, min nye tilføjelse), som de ikke har adgang til.

Reglerne i undersøgelsesbekendtgørelsen kan, ligeledes efter fængslets opfattelse, ikke fortolkes i retning af at en homoseksuel fængselsfunktionær ikke må forestå personundersøgelse af en mandlig indsat'.

Fængslet er fortsat ikke bekendt med, at en mandlig betjent skulle være homoseksuel. Der er alene tale om en indsat, der anfører at betjenten skulle være homoseksuel. Fængslets ledelse har ikke spurgt den ansatte om hans seksuelle orientering.

Som tidligere nævnt (se ovenfor) ses forholdet omkring visitation allerede at være reguleret i undersøgelsesbekendtgørelsen. Det er fortsat fængslets opfattelse, at reglerne ikke kan tolkes i retning af, at en homoseksuel fængselsfunktionær ikke må foretage personundersøgelse af en mandlig indsat. Fængslet finder ikke, at de bagvedliggende hensyn, som anført af Ombudsmanden, kan føre til et andet resultat, idet der ikke kan sættes lighedstegn mellem, at en betjent er homoseksuel, og at en indsat ville føle ubehag ved en personundersøgelse udført af denne betjent. Området er som nævnt allerede reguleret, og der er alene taget stilling til, at personer af det modsatte køn ikke må foretage personundersøgelse, hvilket der ikke er tale om i denne henseende.

Det forhold at en indsat anfører at mene, at en betjent er homoseksuel medfører ikke, at fængslet vil spørge betjenten om dette er korrekt. Det tilkommer ikke fængslet som arbejdsgiver, at bede om en sådan oplysning, da det ikke vurderes relevant i forhold til arbejdets udførelse. Fængslet ønsker ikke at fratage arbejdsopgaver fra en betjent grundet oplysninger om dennes seksualitet givet af en indsat. Dette vil i vidt muligt omfang give de indsatte mulighed for at få bestemte betjente fjernet fra opgaver med at foretage personundersøgelser af de indsatte. Fængslet foretager alene en vurdering af om en betjent skal deltage i personundersøgelser, såfremt der har været konkrete dokumenterede hændelser, hvor betjenten skulle have opført sig upassende i forbindelse med en personundersøgelse. En sådan vurdering vil dog blive foretaget uanset den ansattes seksuelle orientering og vil alene hvile på en vurdering af egnetheden til at varetage arbejdsopgaven med at visitere.

Fængslet finder at den med udgangspunkt i reglerne i undersøgelsesbekendtgørelsen, samt i fængslets vurdering i tilfælde hvor konkrete episoder kan give anledning til en vurdering af egnetheden i forhold til at udføre visitationer, i fuldt tilstrækkeligt omfang følger de hensyn der følger af skånsomhedsprincippet i straf-fuldbyrdesretten.

Fængslet skal afsluttende bemærke, at der er tale om et enkeltstående tilfælde, hvor en indsat har angivet at en navngiven fængselsbetjent skulle være homoseksuel. Der har på intet tidspunkt været konkrete klager over betjentens arbejde med at foretage visitationer eller angivet af nogen indsatte at de skulle have følt ubehag ved at blive visiteret af den pågældende.

Fængslet følger derfor fortsat sin hidtidige praksis på området."

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har anført. Direktoratet finder ikke at de hensyn og principper der ligger bag EMRK artikel 3 og den nævnte dom eller de hensyn der i øvrigt kan udledes af skånsomhedsprincippet, kan føre til et andet resultat.

Direktoratet henviser i den forbindelse til at den ovennævnte dom fra EMD fra 2009 er på linje med den praksis fra EMD der er henvist til i bemærkningerne til regel 54 i De Europæiske Fængselsregler. Direktoratet henviser endvidere til at regel 54 afstedkom at straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 5, blev ændret af Folketinget i 2006.

Jeg bemærker at jeg over for statsfængslet og direktoratet ikke på baggrund af klagen fra de indsatte vedrørende visitationerne kom med en henstilling. Som det fremgår, opfordrede jeg statsfængslet til – i lyset af de gennemgåede hensyn og principper – at overveje hvordan det spørgsmål som talsmændene havde klaget over til mig – eventuelt – konkret kunne løses i statsfængslet.

Jeg må forstå at spørgsmålet har været overvejet med henblik på at finde en løsning, men at dette ikke har været muligt. Jeg har noteret mig det oplyste om disse overvejelser og foretager mig herefter ikke mere.

For en ordens skyld bemærker jeg at det af direktoratet anførte om ændring af straffuldbyrdelsesloven i 2006 ikke giver mig anledning til bemærkninger da Folketingets Ombudsmand efter ombudsmandsloven ikke har kompetence over for Folketinget.

Ad 4.5.3. Adgang til pc

Talsmanden (for en af afdelingerne for negativt stærke indsatte) efterlyste en bedre adgang til pc, bl.a. for at skrive breve til advokat. Talsmanden henviste til at adgangen til pc i skolerummet er begrænset, og at der også burde være adgang til pc på afdelingen.

I min rapport indgik oplysninger om hvordan jeg har fulgt direktoratets arbejde med spørgsmålet om indsattes adgang til pc og internet. Jeg gik i rapporten ud fra at der på det tidspunkt (den 16. september 2011) – sammenlignet med inspektionstidspunktet den 6. maj 2009 – efter udrulningen af pc-netværket til undervisning er kommet flere pc'er til undervisning i bl.a. Statsfængslet i Nyborg. Herefter bad jeg om oplysninger om hvorvidt disse pc'er også kan bruges til at de indsatte f.eks. kan skrive breve til advokater mv.

Statsfængslet har oplyst at Direktoratet for Kriminalforsorgen i brev af 12. januar 2011 har præciseret at kriminalforsorgens sikrede pc-netværk til indsatte som altovervejende udgangspunkt alene bør anvendes i uddannelsesøjemed, hvorfor statsfængslet ikke kan tilbyde indsatte der ikke modtager undervisning, adgang til pc'erne.

Antallet af pc'er på skolen er uændret da pc'erne i det sikrede netværk har erstattet de tidligere benyttede pc'er.

Som det fremgår af det ovennævnte, er pc'erne til anvendelse i uddannelsesøjemed, hvorfor de indsatte som udgangspunkt ikke kan anvende disse til at skrive breve til advokater mv.

Der er dog hver uge mulighed for – en time lørdag og en time søndag – at de indsatte som fritidsbeskæftigelse kan anvende skolens pc'er til privat brug, herunder naturligvis at skrive breve til advokater. Dette tilbud er ikke forbeholdt de indsatte der går i skole. Det kræver alene at de indsatte bliver registreret og modtager et password for at kunne logge på pc'erne.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har oplyst.

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at alle indsatte også uden for undervisningen i weekenden i et vist tidsrum kan få adgang til pc til f.eks. at skrive breve til advokat.

Ad 4.6.1. Vold

I min rapport indgik pkt. 29 i Torturkomitéens rapport om besøget i februar 2008 om at der i Statsfængslet i Nyborg i perioden fra den 1. januar 2007 til den 18. februar 2008 var 13 tilfælde af vold mv. mellem indsatte, og at komitéen var kommet med bemærkninger hertil. Jeg bad om oplysninger om hvor mange tilfælde af vold mv. mellem indsatte der var registreret i 2009 og 2010.

Statsfængslet har oplyst at antallet af registrerede tilfælde af vold eller trusler om vold over for indsatte begået af medindsatte var 26 tilfælde i 2009 og 32 tilfælde i 2010.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad 4.6.3. Disciplinærstraf

I pkt. 67 i Torturkomitéens rapport om besøget i bl.a. Statsfængslet i Nyborg i februar 2008 indgår det at komitéen var opmærksom på et meget stort antal disciplinære sanktioner. I 2007 blev disciplinærstraf anvendt i lidt over 1.000 tilfælde. I forlængelse heraf opfordrede komitéen de danske myndigheder til at fortsætte med at følge brugen af disciplinære foranstaltninger. Jeg bad i min rapport om eventuelle bemærkninger hertil og oplysninger om brugen af disciplinærstraf i 2010 og 2011 i Statsfængslet i Nyborg.

Statsfængslet har oplyst at man er opmærksom på omfanget af anvendelse af disciplinærstraffe. Antallet følges dels overordnet ud fra det statistiske materiale, dels særligt i de konkrete sager hvor indsatte klager over en afgørelse til direktoratet. Der sker særdeles sjældent omgørelse af fængslets afgørelser i disse klagesager. Det er fængslets vurdering at der alene anvendes disciplinære reaktioner hvor det i det enkelte tilfælde har været nødvendigt.

Statsfængslet har vedlagt en opgørelse over antallet af disciplinære straffe i Statsfængslet i Nyborg i 2010 og 2011 fordelt på henholdsvis en oversigt over bødestrafte og en oversigt over ikendelse af strafcelle.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har oplyst.

Jeg har noteret mig det oplyste og kvitterer for modtagelsen af det ovennævnte materiale.

Ad 5.1.1.2. Grøn fritid

I rapporten indgik oplysninger fra talsmandsgruppen for fællesskabsafdelingerne om at ordningen "grøn fritid" var blevet skåret ned, fra 2,5 time til 2 timer om ugen, og at ordningen herefter blev lukket på grund af "for meget ballade". Talsmændene var ikke enige i at der havde været "ballade".

I min rapport indgik endvidere oplysninger fra direktoratets brev af 27. april 2010 hvori direktoratet henholdt sig til statsfængslets oplysninger i et brev af 28. september 2009 om baggrunden for ændringerne.

På baggrund af § 43, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven om indsattes ret til at tilbringe mindst én time i fri luft, medmindre dette vil være uforeneligt med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn eller den indsatte er anbragt i sikringscelle, noterede jeg mig det oplyste. Jeg bad statsfængslet om at oplyse om ordningen "grøn fritid" eller lignende fortsat eksisterer i 2011 og i hvilket omfang.

Statsfængslet har oplyst at de indsattes mulighed for ophold på udendørsarealerne udvides i sommerperioden. Statsfængslet kalder denne ekstra mulighed for "grøn fritid", hvor de indsatte på tværs af afdelingerne har mulighed for spontan og/eller planlagt fritid indbyrdes.

I 2011 har dette tilbud været gældende i perioden fra den 11. april til den 15. september. Ud over almindelig gårdtur har der været mulighed for én ekstra time dagligt til fællesskab, dog undtaget søndage hvor de indsatte tilbydes længere gårdtur.

Statsfængslet har dog oplyst at statsfængslet siden juli måned 2011 af sikkerhedsmæssige årsager har været nødsaget til at begrænse denne ordning. Afdelingerne Midter 3 og Midter 4 har således været afskåret fra de øvrige fællesskabsafdelinger og er alene tilbudt gårdtur og spontan fritid afdelingsvis. Det resterende fællesskab har opretholdt muligheden for grøn fritid.

Begrundelsen herfor er at der har været et ikke ubetydeligt antal sager hvor de indsatte har været i slagsmål, og i de mest voldsomme sager var nogle indsatte bevæbnet med tilvirkede stikvåben.

Statsfængslet har ikke kunnet udrede episoderne så konkret at det har været muligt at forebygge eventuelle fremtidige slagsmål de indsatte imellem. Det kan alene sandsynliggøres at der kan være tale om magtkampe mellem rivaliserende bander, og at det muligvis drejer sig om markedet for euforiserende stoffer og mobiltelefoner. Denne påstand er delvist bekræftet af medindsatte i statsfængslet samt ved personalets generelle observationer.

Statsfængslet har vedlagt en sommerplan for 2011.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste og kvitterer for modtagelsen af det ovennævnte materiale.

Ad 5.1.2. Spørgsmål om beskæftigelse på afdelingen med begrænset fællesskab

Spørgsmålet om utilfredshed med arbejdssituationen i statsfængslet indgik på baggrund af samtaler med en talsmand fra ovennævnte afdeling i min rapport.

Talsmanden havde også givet udtryk for utilfredshed med træningsfaciliteterne, og at der ikke er mulighed for mange aktiviteter i fritiden. Jeg bad statsfængslet oplyse om vedligeholdelsesstandarderne af træningsfaciliteterne.

Statsfængslet har oplyst at såvel træningslokalernes bygningsmæssige som udstyrmæssige standard varierer meget afsnittene imellem. Statsfængslet har endvidere oplyst at vedligeholdelsesstandarderne generelt bærer præg af mange års slid og ælde. Statsfængslet har dog gennem årene bestræbt sig på at indkøbe motionsudstyr der tåler en mere hårdhændet behandling. Til trods for dette slid og ælde har statsfængslet oplyst at kondimaskinerne fortsat er fuldt funktionsdygtige som følge af den løbende vedligeholdelse.

Statsfængslet har endvidere oplyst at statsfængslet er opmærksom på vigtigheden af at træningsfaciliteterne har en rimelig standard. Den bevillingsmæssige situation har dog i de senere år ikke tilladt nyindkøb i videre omfang. Statsfængslet har afslutningsvist bemærket at det er aftalt at et regnskabsmæssigt overskud fra de indsatte tv- og PlayStation-lejeordning kan benyttes til forbedringer af træningsfaciliteterne.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad 5.1.3. Spørgsmål om beskæftigelse i den ene afdeling for negativt styrende indsatte (Nordrefløj 1 – syd)

Talsmanden havde oplyst at de indsatte er låst inde på stuerne uden fællesskab hele dagen hvis der ikke er arbejde. Der var dog nogle indsatte der har havearbejde i statsfængslet cirka en halv time om dagen, og der er fritidsaktiviteter, f.eks. bordtennis.

Samme talsmand ønskede mere skoleundervisning – ud over de fire timer om ugen på inspektionstidspunktet. Talsmanden oplyste at de indsatte på denne afdeling kun sjældent fik de skemalagte timer, fordi læreren er vikar på andre afdelinger i statsfængslet ved sygdom. Talsmanden oplyste at der dengang allerede var klaget til ledelsen i statsfængslet, men at der dengang ikke var kommet svar.

I bl.a. pkt. 32-33 i Torturkomitéens rapport om besøg i Statsfængslet i Nyborg indgik forskellige forhold i forbindelse med beskæftigelsen i statsfængslet og forholdene generelt på afdelingerne for negativt stærke indsatte. Det indgik i min rapport at ledelsen ville se på hvordan man på grund af manglen på arbejdsopgaver kunne kompensere i form af anden beskæftigelse, f.eks. flere fritidsaktiviteter.

Direktoratet kom i brev af 27. april 2010 med en samlet udtalelse om beskæftigelsessituationen i Statsfængslet i Nyborg. Heri var der henvist til en udtalelse af 28. september 2009 fra statsfængslet, som jeg gengav i min rapport. I min rapport kom jeg herefter med bemærkninger om hvordan jeg tidligere havde beskæftiget mig med spørgsmålet om forholdene for indsatte der opholder sig i et særligt regime for negativt stærke indsatte mv. Jeg henviste bl.a. til korrespondancen med direktoratet i en konkret sag. Herefter noterede jeg mig at indsatte i Statsfængslet i Nyborg der ikke kan få tilbudt arbejde, ikke må låses inde på cellen i arbejdstiden. Jeg bad om underretning om udfaldet af den ovennævnte klage om skoleundervisningen som talsmanden havde indgivet til ledelsen.

Statsfængsler har henvist til sin udtalelse af 28. september 2009. Heraf fremgår følgende:

"Det er korrekt at vi i perioder har svært ved at tiltrække egnede arbejdsopgaver til vore værksteder. Dette gør det ligeledes vanskeligt at have egnet beskæftigelse til fx Ndr. 1. Fængslets beskæftigelsesafdeling gør meget ud af at skaffe egnede arbejdsopgaver. I de perioder, hvor dette ikke er muligt, søges de indsatte beskæftiget med andre opgaver. Det kan være rengøringsopgaver og vedligeholdelse af det grønne areal, der hører til afdelingen. Endvidere arrangeres der løb på arealet i arbejdstiden.

Det skal dog også oplyses, at det i perioder kan være svært at motivere de indsatte til at deltage i sådanne andre aktiviteter. I sommerperioden har der således været forsøgt at lave et madlavningskursus for de indsatte, men da personalet mødte op til dette ønskede de indsatte ikke at deltage alligevel.

Der blev i 1. halvår af 2009 tilbudt 12 undervisningstimer på afdeling Ndr. 1. Der var dog meget lille interesse for den undervisning som fængslet tilbød, hvorfor der blev flyttet undervisningstimer fra denne afdeling og til andre afdelinger, hvor interessen er større. Det er således en konstant udfordring at placere de forhåndenværende undervisningsressourcer der, hvor der er behov for dem. Der er ligeledes tale om en dynamisk proces, hvor der reguleres løbende hvert semester for at tilpasse undervisningen til de indsattes behov i hele fængslet.

Ved sygdom er det korrekt at der kan ske aflysning. Beskæftigelsesafdelingen gør hvad de kan for at dække disse timer, men i nogle tilfælde kan det desværre ikke lade sig gøre.

Med hensyn til fritiden har de indsatte mulighed for at bestille materialer til hobby-brug på lige fod med andre indsatte i fængslet. De indsatte har endvidere mulighed for at spille billard og andre spil og i sommerperioden er der mulighed for udvidet gårdtur".

Statsfængslet har endvidere oplyst at man efterfølgende har forsøgt at identificere en konkret klage fra talsmanden vedrørende ønsket om mere skoleundervisning. Dette har ikke været muligt. Der er således ikke oprettet en generel sag om emnet, ligesom der ikke er oprettet en konkret sag. Der er endvidere ikke nogen leder i statsfængslet der kan erindre en sådan konkret klage fra talsmanden. Statsfængslet kan på den baggrund ikke underrette ombudsmanden om udfaldet af en sådan klage.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har oplyst.

Jeg foretager mig ikke mere på dette punkt.

Ad 7.1.5. Kompetence (observationscelle)

Jeg bad under inspektionen om sagsakterne i de seneste ti sager om anbringelse i observationscelle forud for den 8. april 2009 (varslingstidspunktet). Jeg bad tilsvarende også om at låne de seneste ti sager om anbringelse i sikringscelle.

I min rapport indgik det at kompetencen til at beslutte anbringelse i observationscelle og ophør af denne anbringelse er hos institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 18, stk. 1.

Der er ikke – som ved anvendelse af sikringsmidler – en bestemmelse i bekendtgørelsen om at beslutningen om anbringelse i observationscelle kan træffes af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en afgørelse fra den kompetente person. Der er derfor heller ikke for så vidt angår anbringelse i observationscelle en bestemmelse der forpligter til underretning af den kompetente person hvis afgørelsen er truffet af en anden end denne.

Jeg henviste til at beslutning om anbringelse i observationscelle i tre tilfælde blev truffet af en fængselsfunktionær, og i disse tilfælde skete der underretning til henholdsvis overvagtimester eller souschef. I fire tilfælde blev beslutningen truffet af en overvagtimester, og i to af disse tilfælde skete der underretning til henholdsvis souschef og vicefængselsinspektør. I et tilfælde blev beslutningen truffet af vicefængselsinspektøren, og i et tilfælde blev beslutningen truffet af en afdelingsleder. Endelig blev beslutningen i et tilfælde truffet af en sygeplejerske, og i dette tilfælde skete der underretning til en souschef.

Jeg henviste til min rapport om inspektion den 13. oktober 2005 af Arrestafdelingen i Statsfængslet i Nyborg og gengav derfra (pkt. 8.2.5) om kompetencen i sager om anbringelse i observationscelle. Det indgik at beslutning om anbringelse i observationscelle træffes af inspektør, viceinspektør, økonomichef, personale- og sikkerhedschef, dennes souschefer samt den ansvarshavende overvagtimester. Fængselsfunktionærer var således efter de omtalte retningslinjer ikke (generelt) bemyndiget til at træffe beslutning om anbringelse i observationscelle. Jeg bad om oplysning om hvorvidt de nævnte retningslinjer for anbringelse i observationscelle fortsat er gældende.

Statsfængsler har henvist til kompetenceregler fra 2006 for anbringelse i observationscelle. Det fremgår at det tilstedeværende personale også – som det skete i tre sager, jf. ovenfor – kan træffe afgørelse om anbringelse i observationscelle.

Følgende fremgår af statsfængslets udtalelse:

”Statsfængslet har oplyst, at de gældende kompetenceregler for anbringelse i observationscelle findes i regelsamling for de indsatte B-10-1. Der vedlægges kopi af B-10-1 (bilag K), der senest er rettet den 7. november 2006.

Følgende fremgår af B-10-1:

'Regelgrundlag

Efter § 17, stk. 1[§ 18, stk. 1, i den nugældende bekendtgørelse, direktoratets retelse] i bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab træffes afgørelse om anbringelse i observationscelle og om ophør af institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil.

Bemyndigelse

Afgørelse om anbringelse i observationscelle kan træffes af afdelingslederen eller dennes souschef. Såfremt afgørelse fra afdelingslederen eller dennes souschef i det konkrete tilfælde ikke kan afventes, kan afgørelse træffes af det tilstedeværende personale, der herefter foretager underretning af vagthavende.

Afgørelse om ophør af anbringelse i observationscelle kan træffes af det tilstedeværende personale’.”

Statsfængslet har herefter oplyst at der således er udarbejdet interne kompetenceregler på dette område der bemyndiger det tilstedeværende personale til at træffe beslutning om anbringelse i observationscelle i de tilfælde hvor en afgørelse fra afdelingslederen eller dennes souschef ikke kan afventes, hvorefter der foretages underretning af den vagthavende.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har oplyst.

Direktoratet har henledt statsfængslets opmærksomhed på at paragrafhenvisningerne i det pågældende afsnit i den interne regelsamling ikke er i overensstemmelse med den gældende bekendtgørelse nr. 440 af 30. maj 2008 om udelukkelse fra fællesskab mv.

Jeg går ud fra at henvisningen til bestemmelsen i den relevante bekendtgørelse – i overensstemmelse med direktoratets bemærkninger – ved lejlighed rettes i statsfængslets regler. I forlængelse heraf går jeg også ud fra at det oplyste om underretning eventuelt kan skrives ind i reglerne.

Ad 7.1.6. Lægetilkald og lægetilsyn (observationscelle)

Ovennævnte spørgsmål indgik i min rapport. Efter bekendtgørelsens § 19, stk. 1, skal der tilkaldes læge hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anbringelsen (nr. 1). Der skal også ske lægetilkald hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp (nr. 2). Efter en gennemgang af nogle sager der ikke gav anledning til særlige bemærkninger eller spørgsmål, stillede jeg spørgs-

mål til en enkelt sag om anbringelse i observationscelle den 26. februar 2009, kl. 13.48, på grund af den indsatte røgforgiftning. Der skete ikke lægetilkald i sagen. Den indsatte blev udtaget af observationscellen samme dag kl. 16.20 (dvs. cirka 2,5 time efter anbringelsen) og kørt til Svendborg Sygehus til observation.

I min rapport indgik det også at der efter bekendtgørelsens § 18, stk. 2, skal gøres notat i sagen med oplysning om institutionens overvejelser efter § 19, dvs. overvejelser om lægetilsynet. Jeg bad om oplysninger om baggrunden for at statsfængslet ikke foretog lægetilkald i sagen om røgforgiftning.

Statsfængslet har oplyst følgende:

"Den omtalte episode har følgende tidslinje. Indsatte afsoner på Statsfængslet i Ringe. Statsfængslet i Ringe beslutter at indsatte skal anbringes i sikringscelle. Dette skal ske i Statsfængslet i Nyborg, da der ikke findes en sikringscelle i Statsfængslet i Ringe. Indsatte anbringes i sikringscelle den 26. februar 2009 kl. 13.10. Der sker kl. 13.10 tilkald af lægen grundet mistanke om røgforgiftning. Indsatte udtages af sikringscellen kl. 13.51. Indsatte overføres herefter til observationscellen, hvor han opholder sig fra 13.48 til 16.20. Det fremgår af indsatte lægejournal, at lægen tilsår indsatte kl. 16.30. Lægen beslutter herefter, at indsatte skal overføres til Svendborg Sygehus. Indsatte overføres til Svendborg Sygehus til observation for lungeødem, hvilket fremgår af observationscellerapporten.

Der er således sket lægetilkald i sagen. Der er så beklageligvis sket det, at der ikke i observationscellerapporten er noteret, at der allerede i forbindelse med anbringelsen i sikringscelle er sket tilkald af lægen. Der er heller ikke noteret i sikringscellerapporten på hvilket tidspunkt lægen tilsår indsatte. Dette er naturligvis beklageligt. Det fremgår dog som nævnt af lægejournalen, at lægen har tilsået den indsatte og tidspunktet for dette tilsyn.

Der vedlægges kopi af sikringscellerapporten, observationscellerapporten samt indsatte lægejournal med supplerende udtalelse af 25. august 2011 fra oversygeplejerske [navn], se bilag L."

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets beklagelse.

Jeg har noteret mig det oplyste om sagens forløb, herunder det oplyste om at der rent faktisk skete lægetilkald og at den pågældende blev tilsået af en læge.

Jeg går ud fra at der er tale om en ubetydelig skrivefejl når det af statsfængslets udtalelse gengivet i direktoratets udtalelse af 30. december 2011 fremgår at den indsatte kom ud fra sikringscellen kl. 13.51 og at han blev indsat i observationscellen kl. 13.48.

Jeg er enig i beklagelsen af at der ikke i observationscellerapporten blev gjort tilstrækkeligt notat, og jeg kvitterer for modtagelsen af det ovennævnte materiale, herunder lægejournalen om at den indsatte blev tilset af læge.

Ad 7.2.3. Kompetence (sikringscelle)

Ovennævnte spørgsmål indgik i min rapport. Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om at en indsat skal anbringes i sikringscelle og herunder eventuelt fikseres, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1.

Det indgik også i disse sager at beslutningen om anbringelse i sikringscelle i seks tilfælde blev truffet af en fængselsfunktionær. Jeg henviste til mit spørgsmål om kompetencereglerne i pkt. 7.1.4 (jf. også ovenfor i denne rapport) og bad om oplysning om hvorvidt de nævnte retningslinjer fortsat er gældende.

Statsfængslet har oplyst

”(...) at de gældende kompetenceregler for anbringelse i sikringscelle findes i regelsamling for de indsatte A-5-1. Der vedlægges kopi af A-5-1, der senest er rettet den 24. august 2011. Der vedlægges desuden den tidligere udgave af A-5-1 fra 9. september 2010 til orientering (bilag M).

Følgende fremgår af A-5-1:

'Bemyndigelse

Afgørelse om anvendelse af sikringscelle efter straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 1 og § 2, stk. 1 i bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler kan træffes af afdelingslederen eller den daglige leder, souschef. Såfremt afgørelse fra afdelingslederen eller den daglige leder i det konkrete tilfælde ikke kan afventes, træffes afgørelsen af det tilstedeværende personale. Der skal i sådanne tilfælde ske underretning til afdelingslederen eller dennes souschef. Er ingen af disse personer til stede, foretages underretning til vagthavende. Underretning skal foretages så hurtigt som muligt.

Afgørelse om ophør af anbringelse i sikringscelle kan træffes af det tilstedeværende personale'."

Statsfængslet har herefter oplyst at der således er udarbejdet interne kompetenceregler på dette område der bemyndiger det tilstedeværende personale til at træffe beslutning om anbringelse i sikringscelle i de tilfælde hvor en afgørelse fra afdelingslederen eller dennes souschef ikke kan afventes, hvorefter der foretages underretning af den vagthavende.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har oplyst.

Jeg har modtaget det ovennævnte materiale, som jeg hermed kvitterer for.

Endvidere har jeg noteret mig det oplyste.

Ad 7.2.4. Tvangsfiksering

Ovennævnte spørgsmål indgik i rapporten. Anbringelse i sikringscelle kan efter straffuldbyrdelseslovens § 66 kombineres med tvangsfiksering ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker hvis dette er nødvendigt.

Jeg henviste til at ombudsmanden tidligere (bl.a. i rapporten om inspektionen af Anstalten ved Herstedvester i 1996, som er gengivet i rapporten af 10. oktober 2005 om inspektionen af samme sted i 2005), har udtalt at skønnet over nødvendigheden af fiksering altid bør fremgå af sikringscellerapporten som begrundelse for anvendelsen, ligesom det bør fremgå om der er foretaget en vurdering af om alle fikseringsmidler er påkrævet. Jeg gengav også nogle bemærkninger fra pkt. 7.4.8. i rapporten af 10. oktober 2005 om inspektionen af Anstalten ved Herstedvester, hvor jeg også gennemgik sager om anbringelse i sikringscelle.

Det indgik i rapporten af 16. september 2011 om inspektion af Statsfængslet i Nyborg at i de ti sager som jeg har gennemgået, blev samtlige fikseringsmidler (bortset fra handske) brugt, og at det umiddelbart kunne efterlade det indtryk at man altid eller ofte anvender samtlige fikseringsmidler ved anbringelse i sikringscelle. På baggrund af nogle yderligere bemærkninger i rapporten bad jeg statsfængslet om at oplyse om alle fikseringsmidler ligger fremme på sengen i sikringscellen. Endvidere bad jeg om bemærkninger til at der i sagerne ikke skelnes mellem brugen af de anvendte fikseringsmidler, og at der ingen begrundelse er givet for anvendelsen af flere fikseringsmidler.

Statsfængslet har oplyst følgende:

"...

Sikringsmidler fremme:

Fængslet kan oplyse, at alle fikseringsmidler som udgangspunkt ligger fremme på sikringscellen. Baggrunden for dette er et generelt skånsomhedsprincip i straf-fuldbyrdsretten.

Såfremt den indsatte skal anbringes i sikringscellen og der ikke er brug for de enkelte sikringsmidler, vil personalet nemt kunne fjerne sikringsmidlerne, mens den indsatte afventer under opsyn af fængselspersonale. Såfremt der derimod konkret er vurderet, at der er behov for sikringsmidlerne vil disse være nemt tilgængelige og umiddelbart til at anvende. Dette forkorter den tid personalet i visse alvorlige situationer skal anvende magt (eksempelvis greb) for at fastholde den indsatte indtil en fiksering har fundet sted. Hvis sikringsmidlerne derimod først skal findes frem og fastgøres til sengen i sikringscellen, vil dette kunne forøge den tid personalet i ovennævnte situationer skal anvende fysisk magt overfor den indsatte. Det vurderes derfor som mere skånsomt, at sikringsmidlerne allerede er klar i sikringscellen.

Skelnen mellem sikringsmidler samt konkret begrundelse:

Det fremgik på tidspunktet for Ombudsmandens inspektion i maj 2009 ikke af Regelsamling vedrørende de indsatte A-5-1 hvorledes praksis i forholdet til skelnen mellem sikringsmidler samt konkret begrundelse for anvendelse skal forstås.

Det fremgår dog af § 13 i bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse.

Fængslet har derfor den 24. august 2011 foretaget en tilretning af A-5-1, således at følgende passage nu fremgår:

'Begrundelse

Efter § 13 i bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse skal der udarbejdes en rapport. Det er vigtigt at der i denne rapport angives en konkret begrundelse for anvendelsen af de enkelte sikringsmidler.'

Fængslet har samtidig udsendt en orientering til alle medarbejdere, hvor der orienteres om ændringen af A-5-1 samt særskilt orienteres om, at der skal angives en konkret begrundelse for anvendelse af de enkelte sikringsmidler.

Fængslet skal beklage, at der i de af Ombudsmanden gennemgåede sager ikke er sket en skelnen mellem de enkelte fikseringsmidler, således at der i sagerne var anført en begrundelse for, at det var nødvendigt at anvende fiksering i det omfang som det skete."

Direktoratet har ikke haft bemærkninger til statsfængslets begrundelse for at have fikseringsmidlerne liggende fremme.

Direktoratet har henholdt sig til statsfængslets besvarelse af spørgsmålet om skelnen mellem og begrundelse for anvendelse af flere fikseringsmidler. Direktoratet har i denne forbindelse noteret sig at statsfængslet siden har ændret sin instruks med henblik på at undgå tilsvarende mangler i fremtidige rapporter vedrørende anbringelse i sikringscelle.

Jeg har noteret mig det oplyste om baggrunden for at sikringsmidlerne som udgangspunkt ligger fremme i sikringscellen – og herunder at de kan fjernes efter en konkret vurdering.

Jeg er enig i beklagelsen af at der i de sager som jeg har gennemgået, ikke er sket en skelnen mellem de enkelte fikseringsmidler, og at der således ikke er anført en begrundelse for at det var nødvendigt at anvende fiksering i det omfang som det skete i nogle af de sager jeg gennemgik.

Jeg har endvidere noteret mig det oplyste om at skelnen mellem de forskellige sikringsmidler og konkret begrundelse nu indgår i fængslets retningslinjer, som blev ændret pr. 24. august 2011.

Ad 7.2.6. Fast vagt

Ovennævnte spørgsmål indgik i rapporten, og jeg gennemgik reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4. Herefter skal en indsat der er tvangsfikseret, have fast vagt. Jeg gengav at en fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale som ikke har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte, jf. vejledningens punkt 4, 1. afsnit. Efter vejledningens punkt 4, 2. afsnit, bør det så vidt muligt sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje om det er hensigtsmæssigt at den faste vagt er en person med godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.

I forhold til spørgsmålet om fast vagt, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, og vejledningens pkt. 4, tog jeg i min rapport udgangspunkt i en enkelt konkret sag om anbringelse i sikringscelle med fiksering. Jeg gengav at tilsynene og notaterne herom var foretaget af forskellige fængselsfunktionærer som har ført tilsyn med den indsatte i perioder på henholdsvis cirka 1,5 time, 1,5 time, 2,75 time, 3 timer, en halv time, 1,25 time, 0,75 time, et kort enkelt tilsyn, 3,5 time, et enkelt kort tilsyn mere, 2,25 time og 2 timer. Der er tale om 13 perioder med løbende tilsyn foretaget af syv forskellige fængselsfunktionærer. Jeg bad om oplysninger om hvorvidt tilsynet i en konkret sag var sket i overensstemmelse med kravet om "fast vagt".

Statsfængslet har om den konkrete sag hertil oplyst følgende:

"[Det er] fængslets opfattelse, at den konkrete sag ikke opfylder kravene til fast vagt som angivet i reglerne samt i fængslets egen vejledning på området. Fængslet skal beklage dette."

Direktoratet har henholdt sig til det oplyste.

Jeg er enig i at statsfængslet i den ovennævnte sag ikke har levet op til kravet om "fast vagt".

Som det fremgår ovenfor, gælder det efter vejledningens punkt 4, 2. afsnit, at det "så vidt muligt" bør sikres at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. I tre tilfælde er den faste vagt der har ført tilsyn med den indsatte i den første periode (henholdsvis 1,5 time, 0,75 time og 3,5 time) af sikringscelleanbringelsen med fiksering, den samme person som den person der traf beslutning om fikseringen. Efter den første periode har andre

fængselsfunktionærer i de tre sager overtaget vagten. Jeg kom med bemærkninger herom og bad om oplysninger om praksis.

I udtalelsen fra direktoratet er oplyst følgende om reglerne på området der blev ændret pr. 24. august 2011:

”Statsfængslet har oplyst, at man i Regelsamling vedrørende de indsatte A-5-1 har beskrevet, hvorledes praksis i forhold til fast vagt ved fiksering i sikringscelle skal være. Der vedlægges kopi af A-5-1, der senest er rettet den 24. august 2011 (bilag M).

Følgende fremgår af A-5-1:

’Fast vagt

Ved anbringelse i sikringscelle med fiksering skal der indkaldes en fast vagt.

Det skal tilstræbes at den faste vagt er en erfaren fastansat medarbejder. Hvis det ikke er muligt at anvende en erfaren fastansat medarbejder, kan medarbejdere, der er ansat på prøve anvendes som fast vagt, såfremt medarbejderen har gennemgået den væsentligste del af grunduddannelsen. Det skal i videst muligt omfang tilstræbes, at den person, der anvendes som fast vagt ikke har deltaget i fikseringen.

Der er mulighed for udskiftning af den faste vagt. Udskiftning af de faste vagter bør dog ikke finde sted med intervaller på under to timer. Det skal endvidere tilstræbes, at der er så få forskellige faste vagter i forbindelse med en sikringscelleanbringelse, således at der under en vagt som udgangspunkt alene sker udskiftning mellem to medarbejdere.’”

Statsfængslet her herefter oplyst at statsfængslet finder at ovenstående retningslinjer er fastsat i overensstemmelse med reglerne for fast vagt. I forhold til vejledningens pkt. 4.2 finder statsfængslet at statsfængslets praksis er i overensstemmelse med vejledningen, idet denne anfører at: ”Det bør endvidere så vidt muligt sikres, at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering”. Fængslet har i den anledning netop fremhævet at: ”Det skal i videst muligt omfang tilstræbes, at den person, der anvendes som fast vagt ikke har deltaget i fikseringen”.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har oplyst.

Følgende fremgår af pkt. 4 i den ovennævnte vejledning:

"4. Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, at en indsat, der er tvangsfikseret, skal have fast vagt. Det fremgår af lovens bemærkninger, at en fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale, som ikke samtidig har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte.

Det bør endvidere *så vidt muligt sikres* [min parentes og kursivering], at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering.

Institutionen bør overveje, om det er hensigtsmæssigt, at den faste vagt er en person med et godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet."

Jeg kvitterer for det ovennævnte materiale.

Jeg er enig med statsfængslet i at vejledningens ordlyd om at det "(...) så vidt muligt [bør] sikres (...)", som statsfængslet gengiver, indeholder et vist forbehold i forhold til spørgsmålet om hvem der kan være fast vagt.

Statsfængslet fremhæver, jf. ovenfor, at det "(...) i videst muligt omfang [skal] tilstræbes [min parentes og understregning] at den person, der anvendes som fast vagt ikke har deltaget i fikseringen."

Jeg henviser til det som jeg har anført nedenfor.

Det fremgår af direktoratets udtalelse af 30. december 2011 at i tre sager er den faste vagt der har ført tilsyn med den indsatte i den første periode af sikringscelleanbringelsen med fiksering, den samme person som den person der traf beslutning om fiksering.

Statsfængslet har herefter oplyst følgende:

"Det fremgår af vejledning om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse punkt 4, at:

'Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, at en indsat, der er tvangsfikseret, skal have fast vagt. Det fremgår af lovens bemærkninger, at en fast vagt

er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale, som ikke samtidig har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte.

Det bør endvidere så vidt muligt sikres, at den faste vagt er en erfaren, fastansat medarbejder, og at den pågældende ikke har deltaget i den aktuelle fiksering. Institutionen bør overveje, om det er hensigtsmæssigt, at den faste vagt er en person med et godt kendskab til den fikserede. Dette vil ofte – men ikke altid – være tilfældet.¹

Der fremgår endvidere af Statsfængslet i Nyborgs Regelsamling for de indsatte A-5-1 følgende omkring udvælgelsen af de ansatte, der skal fungere som vagt:

'Fast vagt

Ved anbringelse i sikringscelle med fiksering skal der indkaldes en fast vagt.

Det skal tilstræbes at den faste vagt er en erfaren fastansat medarbejder. Hvis det ikke er muligt at anvende en erfaren fastansat medarbejder, kan medarbejdere, der er ansat på prøve anvendes som fast vagt, såfremt medarbejderen har gennemgået den væsentligste del af grunduddannelsen. Det skal i videst muligt omfang tilstræbes, at den person, der anvendes som fast vagt ikke har deltaget i fikseringen (...)."

Herefter fremgår følgende af udtalelsen:

"Fængslet har således i sine interne regler forholdt sig til spørgsmålet og anført, at det kun helt undtagelsesvist må være den samme person, der har deltaget i fikseringen, der også fungerer som fast vagt efterfølgende, hvilket er i overensstemmelse med vejledningens anbefaling. Dette er tillige udtryk for fængslets normale praksis.

I de konkrete sager har der været tilfælde, hvor ovennævnte retningslinjer ikke er blevet fulgt. Det fremgår desuden ikke af sagerne, hvorfor retningslinjerne ikke er fulgt. Det er således ikke muligt at redegøre for, om der har været en helt særlig situation, der forklarer hvorfor praksis er fraveget.

Fængslet har som følge af de af ombudsmanden undersøgte sager udsendt en orientering til samtlige ansatte i fængslet, hvor følgende passage blandt andet fremgår:

Følgende punkter er et udvalg af særlige opmærksomhedspunkter ved en sikringscelleanbringelse.

Der er ikke tale om en fuldstændig opregning af punkter – punkterne er udvalgt ud fra indholdet af Ombudsmandens foreløbige rapport:

- Ved fiksering skal der ske notat mindst hvert kvarter.
- Der skal angives en konkret begrundelse for anvendelse af de enkelte sikringsmidler.
- Der skal ske lægetilkald.
- Der skal indkaldes en fast vagt til at foretage tilsyn med den indsatte.
- Ved udpegningen af den faste vagt skal det i videst muligt omfang tilstræbes, at den person, der anvendes som fast vagt ikke har deltaget i fikseringen.
- Der er mulighed for udskiftning af den faste vagt. Udskiftning af de faste vagter bør dog ikke finde sted med intervaller på under to timer’.

Ovennævnte orientering er sket for at erindre om fængslets praksis på dette område og for at undgå lignende fremtidige episoder. Fængslet er således enig i ombudsmandens betragtninger.”

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har anført. Direktoratet har noteret sig de ovenfor gengivne tiltag.

Jeg har noteret mig at det kun ”helt undtagelsesvist” efter statsfængslets egne regler må være den samme person der har deltaget i fikseringen, der også fungerer som fast vagt efterfølgende.

Endvidere har jeg noteret mig at statsfængslet er enig med mig i at der i de konkrete sager er tilfælde hvor retningslinjerne om fast vagt ikke er blevet fulgt.

Jeg har også noteret mig det oplyste om at ledelsen i statsfængslet på baggrund af gennemgangen af sagerne har udsendt en orientering til de ansatte med en række opmærksomhedspunkter, jf. ovenfor.

Herefter har statsfængslet oplyst om nogle tiltag med henblik på forbedring af sagsbehandlingen som har ført til ændringer for så vidt angår reglerne om begrundelse og notat i statsfængslets regelsamling pr. 24. august 2011. Følgende fremgår:

"Regelsamling vedrørende de indsatte A-5-1 om sikringscelle har således den 24. august 2011 fået tilføjet 2 nye afsnit:

'Begrundelse

Efter § 13 i bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse skal der udarbejdes en rapport. Det er vigtigt at der i denne rapport angives en konkret begrundelse for anvendelsen af de enkelte sikringsmidler.

Notat mindst hvert kvarter

Efter § 14 i bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse skal den faste vagt føre tilsyn med den indsatte, der er tvangsfikseret. Der skal i den forbindelse ske notat om tilsynet med den pågældende mindst hvert kvarter i den periode, den indsatte er fikseret i sikringscelle ".

Uden fiksering

I de tilfælde, hvor den indsatte placeres i sikringscelle uden fiksering fremgår følgende af vejledning om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse:

'Det fremgår af bekendtgørelsens § 7, at i tilfælde, hvor den indsatte ikke er tvangsfikseret, jf. straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 4, skal den pågældende jævnligt tilses af personalet.'

Hvor ofte der skal ske tilsyn, vil afhænge af en konkret vurdering. I visse tilfælde vil der, også når den indsatte ikke er tvangsfikseret, kunne være behov for fast vagt eller i hvert fald meget hyppige tilsyn, mens det i andre tilfælde kan være tilstrækkeligt at tilse med noget længere intervaller.

Det fremgår ikke af ovennævnte regler med hvilket interval, der skal ske notat. Dette beror på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.'

Ud over ændringerne er der den 24. august 2011 udsendt en mail til alle medarbejderne, hvor de nye regler er vedhæftet. (kopi af mail er vedlagt som bilag N)."

Statsfængslet har afslutningsvist bemærket at statsfængslets inspektion nu gennem længere tid har gennemgået samtlige sager hvor der er sket anbringelse i sikringscelle med fiksering. I de tilfælde hvor der ikke er foretaget notat hvert kvarter, tager den

nærmeste leder en samtale med den enkelte medarbejder og forklarer baggrunden for reglerne om notatpligten samt vigtigheden af at kravet om notat hvert kvarter overholdes. Statsfængslets inspektion foretager endvidere kontrol af at de øvrige regler omkring sikringscelle overholdes, eksempelvis konkret begrundelse for anvendelse af sikringsmidler mv., samt beder rapportskrivers nærmeste leder vejlede rapportskriveren om reglerne på området.

Direktoratet har henholdt sig til det som statsfængslet har anført.

Jeg kvitterer hermed for det ovennævnte materiale, og jeg har noteret mig det oplyste, herunder at ledelsen i statsfængslet har gennemgået samtlige sager om anbringelse i sikringscelle hvor der er sket fiksering, og at der er fulgt op på visse af sagerne over for de enkelte medarbejdere.

Opfølgning

Jeg betragter nu – bortset fra at jeg afventer underretning om ét spørgsmål (pkt. 3.2) – sagen om min inspektion af Statsfængslet i Nyborg for afsluttet.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet i Nyborg, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.

Lenart Frandsen
Inspektionschef